

ΕΝΟΤΗΤΑ 11

Δίνω περισσότερες πληροφορίες για ανδρώπους, ζώα, πράγματα και καταστάσεις με έναν ακόμη τρόπο

Οι μετοχές

Πώς ήταν οι άνδρωποι στο θέατρο;
Ο Ορέστης και ο Βρασίδας ήταν **στενοχωρημένοι**, επειδή δεν μπορούσαν να παρακολουθήσουν την παράσταση.
Ο ταξιθέτης ήταν **νευριασμένος** με την κυρία.
Η κυρία ήταν **θυμωμένη**.

Πώς έφυγαν από το θέατρο;
Η κυρία με το τεράστιο καπέλο έφυγε από την παράσταση **τρέχοντας**.
Ο Ορέστης και ο Βρασίδας έφυγαν **γελώντας**.

Οι παραπάνω λέξεις έχουν φτιαχτεί από ρήματα:

θυμώνω → θυμωμένος
νευριάζω → νευριασμένος

τρέχω → τρέχοντας
γελώ → γελώντας

Προσέξατε κάπι;

Οι λέξεις αυτές είναι **μετοχές**. Φτιάχνονται από ρήματα και τις χρησιμοποιούμε για να δώσουμε **περισσότερες πληροφορίες** είτε για το πώς γίνεται αυτό που περιγράφει το **ρήμα** είτε για κάποια **ονοματική φράση**.

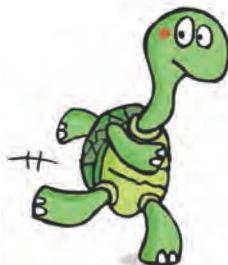
Βλέπω ότι άλλες μετοχές κλίνονται και άλλες όχι.

Ο κ. Βρασίδας είναι **θυμωμένος**.

Η κυρία είναι **θυμωμένη**.

Το χελωνάκι είναι **θυμωμένο**.

Ο κ. Βρασίδας έφυγε **τρέχοντας**.

Η κυρία έφυγε **τρέχοντας**.

Το χελωνάκι έφυγε **τρέχοντας**.

ΜΕΤΟΧΕΣ → Είναι **κήπιτες** (με κατάληξη -μενος, -μενη, -μενο) ή **άκηπιτες** (με κατάληξη -οντας/-ώντας) λέξεις που παράγονται από ρήματα.

11.1

Κλιτή μετοχή

Δεν πρόφτασε να τελειώσει τη φράση της και το αγόρι έτρεξε στο κελάρι. Αναποδογύρισε ότι είχε εκεί. Δε βρήκε τίποτα. Τρεχάτος και **σκονισμένος** ανέβηκε στο πρώτο πάτωμα, άνοιξε ότι ντουλάπι, συρτάρι, σεντούκι ή κοφίνι βρίσκονταν στον πύργο, μα πάλι δε βρήκε τίποτα. Σαν γάτα σκαρφάλωσε στην όρθια ξύλινη σκάλα της σοφίτας κι εκεί, αφού σκάψισε παντού, χώ-

θηκε ως τη μέση σ' ένα παλιόσεντουκο, σαράβαλο, **μουχλιασμένο** και **σαρακοφαγωμένο**. Στο τέλος έβγαλε από κάτω από μια στοίβα παλιόχαρτα **κιτρινισμένα** και **ζαρωμένα**, ένα **κουρελιασμένο** μακρύ βιβλίο, με το εξώφυλλο **μισοφαγωμένο** από τα ποντίκια και τόσο σκονισμένο, που τα εξωτερικά χρυσά γράμματα μόλις διαβάζονταν πια.

Παραμύθι χωρίς όνομα, Π. Σ. Δέλτα

Η **κλιτή μετοχή** μοιάζει με το επίθετο, γιατί κατά κανόνα συνοδεύει ουσιαστικά και τα προσδιορίζει.

Φτιάχνω κλιτές μετοχές αν προσθέσω τις κατάληξεις **-μένος/-μένη/-μένο** στο ρήμα:

κιτρινίζω → **κιτρινισμένος, -η, -ο**
ζαρώνω → **ζαρωμένος, -η, -ο**

Οι κλιτές μετοχές κλίνονται όπως τα επίθετα σε **-ος, -η, -ο**.

Πολλές φορές, ήρεις που ξεκίνησαν ως κλιτές μετοχές γίνονται ουσιαστικά: **το κρατούμενο, τα χρωστούμενα, το ενδεχόμενο, το περιεχόμενο** κ.ά.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 29

Φτιάχνω στο τετράδιό μου κλιτές μετοχές από τα ρήματα:

νυστάζω, κουράζω, απελπίζω, ιδρώνω, κυκλώνω, κλαίω, πεινάω, διψάω

11.2

Άκλιτη μετοχή

- Σας παρακαλώ, μήπως ξέρετε πού είναι η οδός Ορφέως; Περπάτησα σ' όλους τους γύρω δρόμους **ψάχνοντας, ρωτώντας** και **διαβάζοντας** όλες τις πινακίδες, αλλά πουθενά! Έβας τροχονόμος με διαβεβαίωσε πως είναι κάπου εδώ κοντά. Δεν μπορώ να καταλάβω τι συμβαίνει.
- Η Ορφέως είναι χιλιόμετρα μακριά από δω. Τροχονόμο θέτε τον κύριο που στέκεται στη γωνία, **φορώντας** κράνος, **κρατώντας** μια σφυρίχτρα και **κουνώντας** τα χέρια του δεξιά αριστερά;
- Ναι, ακριβώς.

– Μα αυτός δεν είναι τροχονόμος. Γυμναστής είναι. Στέκεται εκεί **περιμένοντας** τους άλλους που τρέχουν μαζί του, **κάνοντάς** τους νόημα να βιαστούν. Φοράει το κράνος για προστασία. Μια

ΕΝΟΤΗΤΑ 11: Δίνω περισσότερες πληροφορίες για ανθρώπους... με έναν ακόμη τρόπο

γηάστρα από ένα μπαλκόνι προσγειώθηκε στο κεφάλι του τις προάλλης, **αφήνοντάς** του ένα τεράστιο καρούμπαλο. Ο καημένος! Από το χτύπημα φαίνεται δεν ξέρει τι λέει!

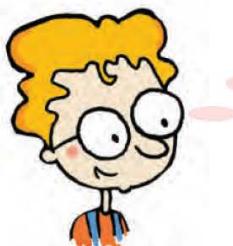
Η **άκλιτη μετοχή** προσδιορίζει το ρήμα όπως κάνει και το επίρρομα. Δηλαδή, μας δίνει περισσότερες πληροφορίες για τον τρόπο ή τον χρόνο που γίνεται η ενέργεια του ρήματος.

Φτιάχνω άκλιτες μετοχές αν κοιλιήσω την κατάληξη **-οντας/-ώντας** στο ρήμα:

διαβάζ-ω → διαβάζ + οντας = διαβάζοντας
ρωτ-ώ → ρωτ + ώντας = ρωτώντας

Η άκλιτη μετοχή ονομάζεται αληθιώς **γερούνδιο**.

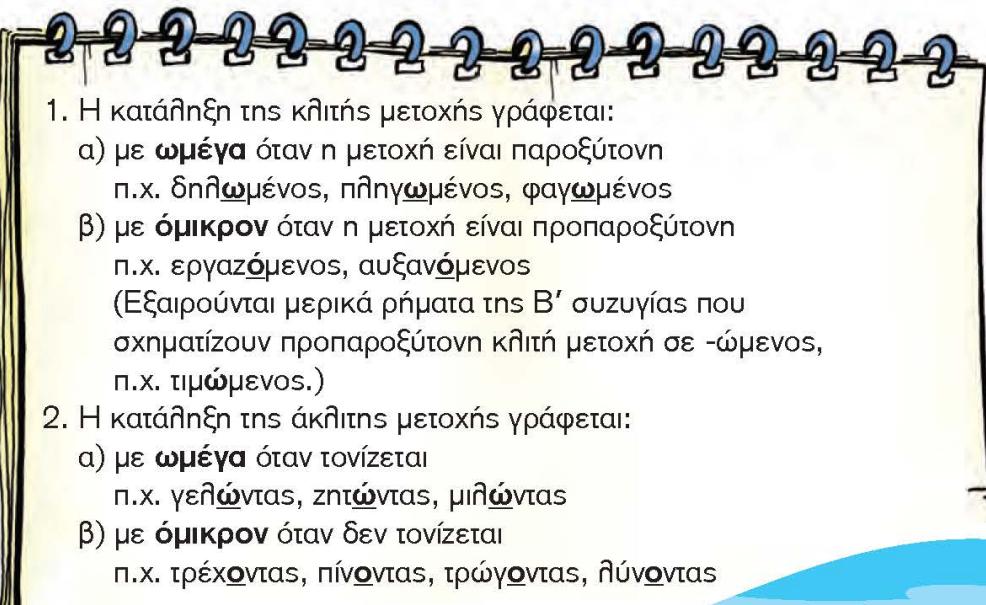

Τι θα θυμάμαι για... τις μετοχές

- Φτιάχνονται από ρήματα κι έχουν κατάληξη **-μένος**, **-μένη**, **-μένο** (η **κλιτή μετοχή**) και **-οντας/-ώντας** (η **άκλιτη μετοχή**).
- Η κλιτή μετοχή κλίνεται όπως τα επίθετα σε **-os**, **-η**, **-ο** και ηειτουργεί όπως τα επίθετα (δηλαδή συνοδεύει ουσιαστικά και τα προσδιορίζει).
- Η άκλιτη μετοχή ηειτουργεί σαν επίρρομα (μας δίνει μια πληροφορία για τον τρόπο και τον χρόνο που γίνεται η ενέργεια του ρήματος).

Τι να θυμάμαι όταν γράφω

-
- Η κατάληξη της κλιτής μετοχής γράφεται:
    - με **ωμέγα** όταν η μετοχή είναι παροξύτονη

π.χ. δηλωμένος, πήηγωμένος, φαγωμένος
    - με **όμικρον** όταν η μετοχή είναι προπαροξύτονη

π.χ. εργαζόμενος, αυξανόμενος
(Εξαιρούνται μερικά ρήματα της Β' συζυγίας που σχηματίζουν προπαροξύτονη κλιτή μετοχή σε **-ώμενος**, π.χ. τιμώμενος.)
  - Η κατάληξη της άκλιτης μετοχής γράφεται:
    - με **ωμέγα** όταν τονίζεται

π.χ. γελώντας, ζητώντας, μιθώντας
    - με **όμικρον** όταν δεν τονίζεται

π.χ. τρέχοντας, πίνοντας, τρώγοντας, πίνοντας